

Baltic Wool Conference 7-8 oktober

Inledning

Under två dagar möttes ett åttiotal deltagare från 15 olika länder för att diskutera affärsmöjligheter och utbyta erfarenheter runt lokal ull i området runt Östersjön. Mötet var digitalt men var i år utökat med en fysisk utflyktsdag på lördagen den 9 oktober. Konferensen var den andra i ordningen, även förra årets variant tvingades bli digital.

Konferensen arrangeras av Gotland Grönt Centrum med Nämnden för hemslöjdsfrågor (Nfh) och Region Gotland som samarbetspartners.

Temat för årets konferens var "Collaboration is key". Efter inledningstal av Friedrike Roedenbeck, Nfh och Peter Lindvall, Region Gotland följde föreläsningar under två förmiddagar med diskussioner och gruppsamtal efter lunch.

Med inspel och inspiration från de nordiska länderna, Baltikum, Nya Zeeland och Australien vill konferensen peka på möjligheter att använda ull på olika sätt. Och även skapa kontakter och förståelse för de utmaningar vi står inför vad gäller t.ex. hållbarhetsaspekter från olika perspektiv. Vi ser fördelarna med det digitala formatet, vilket ger fler möjlighet att delta från hela världen.

Deltagarnas kommentarer vittnar om behovet av möten som detta, även om vi alla ser fram emot att ses fysiskt nästa år. Nätverkandet i de olika grupperna har varit värdefullt och gett så gott som alla deltagare nya kontakter och idéer att gå vidare med – vilket blir intressant att följa upp framöver. Att inspirera till nya samarbeten är ett av huvudsyftena med konferensen, liksom att sprida kunskap från pålästa föreläsare från olika perspektiv. Formatet på konferensen landade också helt rätt, en lagom mix av föreläsningar och gruppsamtal. Vi ser att de flesta länder står inför liknande utmaningar och behov, vi har många gemensamma frågor att lösa. Vi konkurrerar inte med varandra, utan samverkar!

Varför en ullkonferens?

<https://www.youtube.com/watch?v=YDle0Haem1g&t=22s>

Här kan du se hela programmet: [Programme 2021 - Baltic Wool Conference](#)

Dag 1. Tema Market and business opportunities

Dalena White, generalsekreterare i **IWTO** (International Wool Textile Organisation). Ull har en viktig roll att spela på väg mot en fossilfri miljö inom olika områden, inte bara till kläder utan även inom industrin, där tex. Volvo använder ull i klädseln i de nya elbilarna. Ull används ofta i extremmiljö, såsom inom brandförsvar och rymdfarkoster. Över hela världen finns olika initiativ inom fårnäringen för att stärka även den småskaliga industrin och ge stöd till olika projekt. Ullen kan ta en allt större roll i omställningen, men vi måste samverka och vara tydliga i budskapet. Efterfrågan på ull ökar, företag och kunder kräver spårbarhet och transparens. Se hela föreläsningen här <https://drive.google.com/file/d/1nLkbiPvO1GOfBVdCyumH3xcX-4Wwu-1/view?usp=sharing>

Baltic Wool Business

Riina Nodapera and Fia Söderberg presenterade den nya plattformen för ullindustri runt Östersjön, ett parallellprojekt till Baltic Wool Conference. Projektet har finansierats av Svenska institutet med Nfh och Hushållningssällskapet på Gotland som samarbetspart tillsammans med parter från Polen och Estland. Projektet har tagit fram en digital plattform där ullindustriella företag presenteras på en

karta. Allt i syfte att hitta samarbetspartners och utöka kontakterna mellan företagen i Östersjöregionen. Parterna i projektet deltog fysiskt i konferensen och gjorde en del gemensamma studiebesök under lördagen och söndagen. [Baltic Wool Business](#)

Swedish Wool Initiative, Axfoundation, Johanna Olofsson Behrman. Axfoundation har tillsammans med ett flertal företag/organisationer inom hela den ullindustriella kedjan i Sverige tagit initiativ till ett samarbete för att stärka värdekedjan för svensk ull. Där fokuserar man på insamling, sortering och klassificering av ullen. Man kommer även att titta på hur forskning kan stärka ullens ställning som en hållbar produkt. Visionen är, att all ull ska tas tillvara i Sverige och målet är att bygga en starkare värdekedja, öka användningen av svensk ull och bidra till övergången till en mer hållbar och cirkulär textilindustri. Projektet pågår till 2023 och finansieras av Vinnova. [The Swedish Wool Initiative - Axfoundation](#)

A New Sweden, Lisa Bergstrand. Om att skapa en hållbar kedja från ull till färdig produkt i Sverige. Lisa startade sitt företag 2017 efter att ha jobbat inom modeindustrin i flera år. Hon ville bevisa att det går att producera hållbara produkter av hög kvalitet med lokalt material. Hon har byggt sin egen produktionskedja med många kontakter och företag, från fårägare till syfabriker. Företaget har tagit fram bl.a. en sweatshirt i jämtlandsull och en jacka i en blandning av finull och dorsetull. www.anewsweden.com

CCWool och Väst kustens ullinsamling. Charlotte Jansson berättade om hur företaget skapat ett nätverk mellan ullföretagare och samarbete med Klippans yllefabrik. Företaget klipper, samlar in och säljer ull. Hon beskriver utmaningarna i att det inte finns en etablerad kedja för att samla in och köpa/sälja ull i landet. Ofta finns alltför mycket vegetabiliskt material i ullen för att den ska kunna processas vidare. En uppgift blev därför, att informera och lära fårägarna hur fåren och ullen ska tas om hand för att ullen ska bli säljbar. En utmaning som kräver samverkan med fårägarna men över tid har man sett att kvaliteten på ullen har förbättrats och därmed ger fårägaren mer betalt för varje leverans. Efter tre leveranser är kvaliteten den man önskar. Samarbete och goda kontakter med fårägarna är viktigt och ger resultat. Efterfrågan på ull har ökat. Kontakten med köpare av ullen har varit lärorikt, i diskussion med dessa har man tagit fram ett eget system för att klassa ullen i olika klasser: Den första, grå och vit, blir till garn. Den andra, grå och vit blir till nålfilt. Nästa klass blir stoppning i madrasser. Man jobbar på att hitta nya användningsområden för den ull som inte fyller kraven för att slippa kasta bort den. <https://ccwool.se/>

En av kunderna är **Klippan Yllefabrik**, Gösta Magnusson. Drivs nu i femte generationen sedan 140 år. Företaget tillverkar filter och plädar i Riga, Litauen. De använder 700 ton tvättad ull per år, av detta är 40 ton svensk ull. Gösta erkänner, att han till för ca två år sedan aldrig trott, att företaget skulle komma att använda svensk ull. Anledningen till detta är, att kvaliteten på ullen är ojämn, samt att ullen kommer ifrån så många olika små besättningar att den blir svår att samla in och att ullen innehåller för mycket vegetabilier och skräp. Efter kontakt med Calle Allared på CCWool startade samarbetet med två ton ull till att börja med. Intresset från kunderna har varit stort för Klippans produkter i svensk ull. Calle och Charlotte har blivit en viktig länk mellan fårägare och slutkund för ullen. <https://klippanyllefabrik.se/>

Tabitha Bilaniwskyj-Zarin and Trisha Esson, Australien. The Australian fibre Collective

Startade för två år sedan, en ideell organisation från textilindustrin med syfte att hitta en lokal värdekedja för ull i Australien. Så gott som all ull i Australien exporteras. 90% av den ull som har lägst kvalitet exporteras till Kina och kommer sedan tillbaka till Australien i form av färdiga produkter och märks ofta med "Australian made", vilket ger förvirring hos kunderna. The Australian Fibre Collective

jobbar bl.a. för att öka transparens och spårbarhet i tillverkningsleden. Man har tagit fram en märkning som garanterar att ull kommer från och att produkten är producerad i Australien.
<https://www.australianfibrecollective.org/>

Dag 2 Tema Innovation and research

Tone Skårdal Tobiasson

I Norge finns hela kedjan med allt från ullstationer till spinnerier, väverier mm. En anledning till att den nationella produktionen fortfarande finns kvar är bunaden, dräkten som 75% av alla bär, tillverkad i ull. En annan anledning är att intresset för stickning (43% av alla norska kvinnor stickar) är stort, även sedan långt tillbaka och inte enbart en pandemieffekt. Man har även många nationella utvecklande samarbeten mellan företagen som stärker arbetet med lokal ull. Tone berättade bl.a. om ett projekt där man återskapat en tunika från vikingatid och gått vidare med att utveckla ett nytt tyg, vävt på Krivi Väv i Norge. Norges TV hade nyligen en sy-tävling där tyget använts och fått stor medial uppmärksamhet. Tyget har även använts i olika mode- och inredningssammanhang. I Norge har man även satsat på de ursprungliga fårrasernas ull med flera garnkollektioner. <https://docs.google.com/presentation/d/1EU1ecOBYIFYmeqAshNMfr2C88OTgRiC/edit?usp=sharing&oid=108135697989909322842&rtpof=true&sd=true>

Jan Broda, professor på University of Bielsko Biala, Poland

Woolume är ett samarbete mellan Polen och Norge vars syfte är att ta tillvara ull från de polska bergsfåren, ca 60 000 får, som producerar mjölk som blir ost samt

kött. Skinn och ull värderas lågt och kastas bort. Besättningarna är små, insamling fungerar inte. Ullens består av botten- och täckhår, olika för varje individ. Även mörghår förekommer. Nu vill man minska svinnet och använda ull till både textil och som gödselpellets i samarbete med bl.a. Selbu Spinneri i Norge, där man tagit fram både matt- och rygarner samt stickgarn. Ullen har även testats för tovning. Till gödselpellets kapas fibrerna i korta strån och blandas med jord till pellets. Vid tester har pelletsen visat sig ge bra gödningsresultat för bl.a. tomat och potatis med även för odling av olika sädeslag. <https://www.oslomet.no/en/research/research-projects/woolume>

Katrin Kabun, Estonian Academy of Arts, Estonia

Woola

På universitetet har studenter drivit ett Start-Up-företag som tagit fram ett isoleringsmaterial av lokal ull som kan ersätta bubbelplast. Ullen är den ull som annars kastas bort. Katrin betonar värdet av samarbete mellan olika delar – forskning, innovation, design och entreprenörskap. Som designer behöver man ha koll på hela processen. Projektet påvisar, att kunder är beredda att ändra sina vanemönster mot mer hållbara val. Projektet har presenterat dels en metervara, dels foder till kuvert där ull ersätter bubbelplast. Produkterna kan sedan återbrukas (samlas in) för att återanvändas. Slutsats i projektet: Målet får inte enbart vara att producera och använda biologiskt nedbrytbara engångsprodukter. Målet måste vara att hålla befintligt material i omlopp under en längre tid.
<https://www.woola.io/>

Diskussion – sammanfattning

Tone, Jan och Katrin

Vad har förvånat dig mest i ditt arbete med lokal ull?

Jan: Att ull betraktas som en restprodukt. En fiber med så bra egenskaper måste värderas högre. Katrin håller med, och förskräckts över de stora mängder ull som kastas

Estland, Danmark och Polen hör till de länder som procentuellt kastar mest ull.

Vilket ansvar har myndigheterna för detta?

Exempel- i Norge tar staten hand om insamling och värdering av ull.

I Polen fanns tidigare subventioner för att ta hand om ullen, med det finns inte idag. Olika regionala insatser finns för att bibehålla landskapet och kulturavet, men det handlar mest om intresset för mjölken för osttillverkning. Universitets uppgift är att starta och stötta forskningen runt innovativa produkter i ull för att påvisa ullen smarta egenskaper.

I Estland krävs samverkan mellan staten och organisationer för att förändra situationen för ull, som även här ses som en biprodukt. En fråga för att hitta gemensamma lösningar länderna emellan, eventuellt gå samman och påverka EU? Starka röster är nödvändigt. Det är bråttom!

Derelee Potoz Smith – Woolchemy, Nya Zeeland

Derelee har vuxit upp på en stor fårfarm på Nya Zeeland. Hon driver ett innovationsföretag som strävar efter att ta tillvara outnyttjad ull. Idag är ca 90% av den ull som produceras i NZ av den grövre kvalitén, och endast 10% är merino. Här finns stor utvecklings- och innovationspotential för den grövre ullen, vars värde har minskat under de senaste åren. Totalt finns 27 miljoner får i NZ. Som nybliven mamma reagerade Derelee på hur många blöjor i plastmaterial som slängs - omräknat i ton ger det 73 ton skräp per minut över hela världen. Här såg hon möjlighet att skapa en produkt som alla behöver och som ger garanterad försäljning av ull för fårbonden. I ett laboratorium har de ersatt plastprodukterna med ull, vilket ger en bättre komfort och mindre miljöpåverkan. De har tagit fram en non-woven- produkt som kan komma att användas även i andra sammanhang.

<https://woolchemy.com>

The Swedish Tweed Project

2020 fick Stefan Moberg medel från Nämnden från hemslöjdsfrågor för att undersöka möjligheten att ta fram ett svenskt garn för att väva tweed. Han vände sig till Wålstedts Spinneri för att spinna garnet. Tillsammans med Roger Bush på spinneriet laborerade de fram olika blandningar och spann prover för det "optimala" tweedgarnet. Tillsammans upptäckte de, hur många faktorer under förberedelser, blandning och spinning som påverkar slutresultatet – den färdiga väven. Och de är inte färdiga än... Se filmen om projektet här: [The Swedish Tweed Project - YouTube](#)

Sammanfattande diskussion

Lotta (moderator), Stefan, Roger and Derelee.

- Har det varit svårt att hitta ull till tweedprojektet?
Stefan: Det var inte svårt – Ullkontoret levererade den tvättade ullen. Projektet är visserligen litet, inga stora mängder gick åt.
- Hur stor betydelse har fiberns kvalitet i förhållande till processen och det tekniska för slutresultatet?
Derelee: Ullens kvalitet är det absolut viktigaste. Ullen måste vara ren! Om man blandar kan

det ta tid att få det rätt.

Stefan: Det mesta ligger i ullens kvalitet – du måste ha rätt kvalitet från början. Maskinerna går att skruva på, men ullen är som den är och du måste lyssna på den.

- Ni har båda arbetat med en typ av innovation, på olika sätt. Vad har ni lärt er under resan?
Derelee: Hur man hittar finansiering, som är nödvändigt, och att hitta rätt maskinell utrustning. I Nya Zeeland tittar man nu på andra inhemska fibrer, som tex. hampa och sjögräs. Det är betydelsefullt att samarbeta med andra företag som är bra på det de gör.

Stefan och Roger: Att vara öppen för att det kanske inte blir som du tänkt, och ta vara på erfarenheterna och gå vidare. Vara beredd på att byta spår. Materialet ger dig nya idéer.

Roger: Att ha tid och plats för att experimentera. Det är en lång process. Vi behöver ”laboratorier” för att testa och samla erfarenheter.

Frågor i Mentimeter, sammanfattning:

Vad tar du med dig från gårdagen?

Förändring och samarbeten

Local is the new green

Vikten av information om naturfibrer ur ett miljöperspektiv

Värdet av att dela både goda och dåliga erfarenheter

Vi har alla liknande erfarenheter och utmaningar, men vi har möjlighet att lösa dem tillsammans.

Hur tar vi oss ur klassificeringsdjungeln?!

Jag fick kontakt med två personer som jag vill intervjua i mitt arbete med ull i Europa.

Det händer mer och mer hela tiden.

Hur löser vi infrastrukturfrågan?

Vilken skillnad har den här konferensen gjort för dig?

Nya perspektiv, kontakter och ideer. Inspiration att gå vidare.

Bättre insikter i hela kedjan

Bredden och möjligheterna i de olika användningsområdena för ull

Samarbete betyder att lära från varandra och inte uppfinna hjulet själv varje gång

Insikten i att saker verkligen görs, inte bara pratas om.

En ögonöppnare för att fortsätta arbeta med att stärka ull som en hållbar produkt inom EU.

Nästa års konferens – önskemål?

Mer av allt

Mötas fysiskt!!!

Bjud LCA-expert, Woolmark, Nativa, RWS

Mer info från de första stegen i kedjan – fårägare, klippare

Utflykt

På lördagen samlades ett femtontal deltagare för en heldagsutflykt till olika företag som på olika sätt jobbar med förädling av ull och skinn.

Gisslause lammgård: <http://www.gisslause.se/>

Sindarve lammgård: <https://gotlandsheep.eu/>

Stenkyrka ullspinneri: <https://www.ullspinneri.se/>

Ullkontoret: <https://www.ullkontoret.se/>

Deltagarnas presentationer:

Både deltagare och föreläsare fick möjlighet att presentera sig med en kort film innan konferensen.

Några av dem träffar du här:

https://www.youtube.com/results?search_query=baltic+wool+conference